

УДК 347.73

ЗВІТНІСТЬ ПРО ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ ЯК СТАДІЯ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ

Товкун Л.В., к. е. н., доцент
кафедри фінансового права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена аналізу останньої стадії бюджетного процесу – звітності про виконання бюджетів. У ній розглянутий зміст і проаналізовані особливості цієї стадії. Визначені якісні характеристики і принципи, на яких ґрунтується звітність. Проаналізовані повноваження органів законодавчої і виконавчої влади при складанні, розгляді та прийнятті рішень щодо звітності про виконання бюджетів.

Ключові слова: бюджетний процес, стадії бюджетного процесу, звітність про виконання бюджетів, принципи звітності, єдині вимоги до складання звітності про виконання бюджетів.

Статья посвящена анализу последней стадии бюджетного процесса – отчетности об исполнении бюджетов. В ней рассмотрены содержание и особенности стадии. Выделены качественные характеристики и принципы, на которых она основывается. Проанализированы полномочия органов законодательной и исполнительной власти при составлении, рассмотрении и принятии решений по отчетности об исполнении бюджетов.

Ключевые слова: бюджетный процесс, стадии бюджетного процесса, отчетность об исполнении бюджетов, принципы отчетности, единые требования по составлению отчетности об исполнении бюджетов.

Tovkun L.V. BUDGET REPORTING AS A STAGE OF BUDGET PROCESS

The article is devoted to the final stage of the budget process – reporting on execution of budgets. It discusses the contents and features of the stage. Selected qualitative characteristics and principles which underpin it. Analyzed the powers of the legislative and Executive authorities in the preparation, consideration and adoption of decisions on reporting about execution of budgets.

Key words: budget process, stages of the budget process, reporting about execution of budgets, reporting principles, common requirements for compiling reports on performance of budgets.

Постановка проблеми. Бюджетний процес визначається Бюджетним кодексом України як регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства [1, п. 10 ст. 1]. Кожна його стадія, як частина єдиного процесу, має своє змістовне навантаження, досконалу форму, чітку визначеність і логічну послідовність та виступає важливим структурним елементом бюджетного процесу. Стадії бюджетного процесу направлені на вирішення конкретних задач. Так, на стадії складання проекту бюджету закладаються політичний та економічний курси держави на поточний рік. На стадії розгляду і прийняття закону про Державний бюджет відбувається розгляд і затвердження закону про Державний бюджет (рішень про місцеві бюджети) на наступний календарний рік. Третя стадія виконання бюджету пов'язана з реалізацією затвердженого закону про Державний бюджет. Її метою є забезпечення держави необхідним обсягом бюджетних ресурсів, потрібних для виконання поставлених завдань. Четвертою стадією є підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього. Значення поділу бюджетного процесу на стадії є важливим, тому що саме стадії відображають послідовність розвитку процесу, його безперервність і ефективність.

Ступінь розробленості проблеми. У науці фінансового права питання, присвячені змісту і особливостям бюджетного проце-

су, його стадіям розглядали у своїх працях такі вчені, як: О.Д. Василик, Л.К. Воронова, А.С. Гальчинський, К.В. Павлюк, С.І. Юрій, В.М. Федосов та інші.

Метою статті є дослідження ролі і особливостей звітності про виконання бюджету у бюджетному процесі, а також повноважень органів законодавчої і виконавчої влади на цій стадії.

Виклад основного матеріалу. Підготовка, розгляд і прийняття рішення щодо звіту про виконання бюджетів є четвертою, завершальною стадією бюджетного процесу. Правові основи порядку складання, подання та розгляду звітності викладені у ряді нормативно-правових актів. Але визначення самого поняття у ньому відсутнє. На даний час існують різні точки зору науковців у визначенні звітності [2, 3, 4]. Проаналізувавши їх, можна дати визначення, яке на нашу думку, більш повно характеризує цю стадію: звітність про виконання бюджетів (кошторисів бюджетних установ) це сукупність впорядкованих, взаємопов'язаних, узагальнених показників, які характеризують умови, кількісні та якісні результати виконання бюджетів за певний звітний період. Звітність про виконання бюджетів має важливе значення для держави. Тому вона повинна відповідати певним якісним характеристикам, основними з яких є: зрозумілість, доречність, достовірність і повноту.

Зрозумілість означає, що користувачі інформації мають відповідні економічні і правові знання з бізнесу, бухгалтерського обліку і прагнуть вивчати інформацію з достатньою

ретельністю. Під *доречністю* інформації розуміється те, що вона впливає на економічні рішення користувачів, допомагаючи оцінюванню ними минулих, нинішніх чи майбутніх подій, або допомагає їм підтвердити чи виправити їх минулі оцінки. Інформація є *суттєвою*, якщо її пропуск або неправильне відображення може вплинути на економічні рішення, прийняті на основі фінансових звітів. Інформація є *достовірною*, коли вона вільна від суттєвих помилок та упередженості, і користувачі можуть покласти на неї тією мірою, якою вона відображає або, як очікується, буде відображати дійсний стан справ. Також, звітність про виконання бюджетів повинна надавати можливість *порівнювати* фінансові звіти бюджетних установ за різні періоди, або фінансові звіти різних бюджетних установ.

Складання та надання звітності про виконання бюджетів ґрунтується на певних принципах. Загальновідомо, що принцип – основне, вихідне положення певної теорії, вчення, науки [5]. Принципи, як і інші правові категорії, не виникають самі по собі. Виникнення, зміна або їх припинення завжди обумовлені потребами і закономірностями суспільного розвитку. Що стосується принципів, на яких ґрунтується звітність, то вони містяться у Законі України № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [6].

Це принципи:

повного висвітлення, згідно з яким фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі;

автономності, за яким кожне підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від її власників. Тому особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємства;

послідовності, який передбачає постійне (із року у рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності;

нарахування та відповідності доходів і витрат, за яким для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності у момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів;

превалювання змісту над формою, за яким операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми;

єдиного грошового вимірника, який передбачає вимірювання та узагальнення всіх операцій підприємства в його фінансовій звітності в єдиній грошовій одиниці та інші. Зазначені принципи створюють певну основу,

який гарантує чітку визначеність всіх етапів формування звітності про виконання бюджету, дозволяють розкрити їх зміст, відобразити особливості і закономірності їх розвитку.

Процес складання і подання звітності відбувається поетапно. Це пов'язано з різноманітністю видів і форм звітності, порядком їх заповнення і строками її надання. Відповідно до ч. 1 ст. 58 Бюджетний кодекс України виділяє дві форми звітності: *фінансову* та *бюджетну*. Їх основною метою є складання і надання повної, достовірної і не упередженої інформації про фінансовий стан і результати виконання бюджетів користувачам для прийняття ними виважених економічних рішень у бюджетній сфері.

Особливості складання *фінансової звітності* визначаються Бюджетним кодексом України, Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», наказом МФУ «Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у державному секторі» [7], наказом МФУ «Про порядок складання фінансової, бюджетної та іншої звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів» (Порядок № 44) [8] та іншими нормативно-правовими актами. Вона забезпечує інформаційні потреби користувачів у визначенні джерел надходження коштів та напрямів їх використання, рівні фінансового забезпечення діяльності установ, цільового використання бюджетних коштів, а також відображає ступінь отримання та використання ресурсів відповідно до затвердженого кошторису та інше.

Що стосується особливостей складання *бюджетної звітності*, то вони визначаються Бюджетним кодексом України, наказом МФУ «Про бюджетну класифікацію» [9], Порядком № 44. Ця звітність забезпечує інформаційні потреби користувачів у визначенні рівня фінансового забезпечення діяльності установ відповідно до затвердженого кошторису бюджетних установ, джерел надходження коштів відповідно до затвердженого кошторису бюджетних установ, цільового використання бюджетних коштів відповідно до затвердженого кошторису бюджетних установ, фактичного виконання норм, затверджених кошторисом у розрізі кодів економічної класифікації видатків та інше. За строками бюджетна звітність є місячною, квартальною та річною.

Кожна з цих видів звітності має свою структуру і особливості. Так, на виконання положень ст. 58 Бюджетного кодексу України та Закону № 996 встановлені *єдині вимоги до складання фінансової та бюджетної звітності* розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів. Вони визначені у Порядку № 44. До таких вимог відносять наступні: фінансова та бюджетна звітність повинна бути достовірною (інформація, наведена у фінансовій та бюджетній звітності, є достовірною, якщо вона не містить помилок та перекошень); ця звітність має відповідати аналогічним даним бухгалтерського обліку та звітності органів Казначейства; вона повинна містити інформацію про всі проведені господарські операції, які відображені у бухгалтерському обліку;

звітності складаються у гривнях з копійками і заповнюються за всіма передбаченими показниками граф, рядків. За відсутності даних у графах та рядках проставляються прочерки. Додаткові показники у форми фінансової та бюджетної звітності вводити забороняється. Враховуючи законодавчо визначені вимоги, слід зазначити, що до бюджетного законодавства постійно вносяться зміни щодо складання форм звітності, як-то: запровадження змін до бюджетної класифікації, поява нових форм документів, що застосовуються у процесі виконання бюджетів. Такі зміни обов'язково мають бути враховані у відповідних нормативно-правових актах.

Важливим питанням щодо звітності про виконання бюджетів є визначення повноважень органів законодавчої і виконавчої влади. У відповідності до ст. ст. 58-62 Бюджетного кодексу України до них відносяться: Президент України, Верховна Рада України, Рахункова палата України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Державна казначейська служба України. Що стосується звітності про виконання місцевих бюджетів, у відповідності до ст. 80 Бюджетного кодексу України цей перелік доповнюється Верховною Радою АРК, Радою Міністрів АРК, місцевими фінансовими органами. Розглянемо повноваження деяких з них.

Президент України отримує для ознайомлення від Казначейства місячний, кварталний та річний звіти про виконання Державного бюджету.

Верховна Рада України розглядає річний звіт про виконання закону про Державний бюджет України за спеціальною процедурою і приймає рішення щодо нього. Також здійснює контроль за виконанням закону про Державний бюджет України, розглядає місячний звіт про виконання Державного бюджету, зведені показники місячних звітів про виконання бюджетів, кварталний звіт про виконання Державного бюджету України та річний звіт про виконання закону про Державний бюджет України. Свої бюджетні повноваження Верховна Рада реалізує через відповідні комітети. Так, Комітети з питань бюджету у двотижневий строк з дня отримання відповідних висновків і пропозицій Рахункової палати України готує та подає на розгляд Верховній Раді проект постанови щодо річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України. Із співвідповіддю про виконання закону про Державний бюджет України виступає голова цього комітету та голова Рахункової палати.

Рахункова палата від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням. Повноваження, покладені на Рахункову палату здійснюються через провадження заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту). Згідно з Законом «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 №567 до її повноважень у сфері звітності про виконання бюджету належить: аналіз річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України, поданого Кабінетом Міністрів України, та підготовка відповід-

них висновків з оцінкою ефективності управління коштами державного бюджету, а також підготовки пропозицій щодо усунення виявлених порушень та вдосконалення бюджетного законодавства; аналіз реалізації наданих Рахунковою палатою рекомендацій (пропозицій) з метою оцінки їх результативності. Рахункова палата за результатами здійснення заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту): регулярно інформує Верховну Раду України, Президента України про результати здійснення заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), включаючи факти порушень бюджетного законодавства; щокварталу подає Верховній Раді України висновки про стан виконання закону про Державний бюджет України, а також пропозиції щодо усунення виявлених відхилень і порушень; подає Верховній Раді України висновки і пропозиції щодо річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України; здійснює інші повноваження, визначені законом.

Кабінет Міністрів України згідно зі ст. 116 Конституції та ст. 32, 47 Бюджетного кодексу України розробляє проект закону про Державний бюджет України, забезпечує його виконання і подає Верховній Раді річний звіт про виконання закону про Державний бюджет України. Важливе місце при формуванні звітності про виконання бюджету має Міністерство фінансів України. Воно реалізує свої повноваження у сфері звітності про виконання бюджетів на основі Бюджетного кодексу, Положення про Міністерство фінансів України № 375[10], інших нормативно-правових актів. Так, *відповідно до ст. 58 Бюджетного кодексу Міністерство фінансів України (Мінфін) встановлює форми фінансової і бюджетної звітності та порядок їх заповнення*. У відповідності до Положення № 375 Міністерство фінансів України: – здійснює державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової і бюджетної звітності в Україні, розробляє стратегію розвитку національної системи бухгалтерського обліку, визначає єдині методологічні засади бухгалтерського обліку та складення фінансової і бюджетної звітності, обов'язкові для всіх юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та підпорядкування (крім банків), здійснює адаптацію законодавства з питань бухгалтерського обліку в Україні до законодавства ЄС, запроваджує міжнародні стандарти фінансової звітності та оприлюднює їх на офіційному веб-сайті Мінфіну; – забезпечує здійснення повноважень головного розпорядника бюджетних коштів в установах і організаціях, що належать до сфери управління Мінфіну, центральних органах виконавчої влади, діяльність яких координується та спрямовується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів; – здійснює підготовку аналітичних матеріалів до закону про Державний бюджет України; – формує проект річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України та здійснює публічне представлення звіту про виконання Державного бюджету України за попередній бюджетний період; – визначає та забезпечує впровадження єдиних

методологічних засад інформаційно-аналітичного забезпечення управління державними фінансами та інше. *Міністерство фінансів для виконання покладених на нього завдань має право:* залучати в установленому порядку спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій для розгляду питань, що належать до компетенції Мінфіну; отримувати безоплатно: від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на Мінфін завдань; від головних розпорядників бюджетних коштів інформацію, документи і матеріали, необхідні для складення проекту Державного бюджету України, розпису державного бюджету, прогнозу Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетних періоди та аналізу виконання бюджетів, що входять до складу бюджетної системи держави, матеріали з питань надходження і використання коштів державних цільових фондів, їх кошториси і звіти та інше. Міністр фінансів представляє річний звіт про виконання закону про Державний бюджет України у Верховній Раді України.

Міністерству фінансів підконтрольні і підзвітні місцеві фінансові органи. До їх складу входять територіальні фінансові органи державної виконавчої влади та фінансові органи місцевого самоврядування. У випадку, якщо відповідними радами не утворено фінансового органу, створюються виконавчі органи сільських, селищних та міських (міст районного значення) рад. У процесі виконання відповідних місцевих бюджетів виконавчі органи місцевих рад згідно з Бюджетним кодексом, законом «Про місцеве самоврядування в Україні» [11] здійснюють такі повноваження у сфері звітності про виконання місцевих бюджетів: складають проект рішення про місцевий бюджет і подають його на затвердження відповідній раді; здійснюють контроль за дотриманням зобов'язань щодо платежів до місцевого бюджету на підприємствах, організаціях незалежно від форм власності; затверджують річний звіт про виконання бюджету або приймають інше рішення з цього приводу та інше.

Державна Казначейська служба України (далі – Казначейство) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і яка реалізує державну політику у сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів, бухгалтерського обліку виконання бюджетів. Відповідно до Бюджетного кодексу України (ст. 58) Казначейство забезпечує зведення, складання та подання звітності про виконання Державного бюджету України. Казначейство забезпечує достовірність інформації про виконання бюджетів. Також у відповідності до Положення про Державну казначейську службу України Казначейство України [12], відповідно до покладених на нього завдань у сфері звітності та в установленому законодавством порядку має достатньо широкі повноваження, а саме: забезпечує казначейське обслугову-

вання бюджетних коштів на основі ведення єдиного казначейського рахунка, відкритого у Національному банку; здійснює відкриття і закриття рахунків у національній валюті, проводить операції на рахунках, формує та видає виписки з рахунків; формує та веде єдиний реєстр розпорядників та одержувачів бюджетних коштів і базу даних мережі розпорядників та одержувачів бюджетних коштів; веде бухгалтерський облік операцій з виконання державного та місцевих бюджетів; встановлює графіки подання квартальної та річної зведеної бюджетної та фінансової звітності головним розпорядникам коштів державного бюджету; зводить і складає звітність про виконання державного, місцевих, зведених місцевих і зведеного бюджетів та подає звітність органам законодавчої, виконавчої влади, місцевим фінансовим органам; розміщує на офіційному веб-сайті Казначейства звітність про виконання державного бюджету та інформацію про виконання місцевих бюджетів; здійснює у межах повноважень, передбачених законом, контроль за веденням бухгалтерського обліку надходжень і витрат державного та місцевих бюджетів, складенням та поданням розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів фінансової і бюджетної звітності та інше.

Казначейство для виконання покладених на нього завдань має право в установленому порядку: одержувати безоплатно від державних органів і органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб, фізичних осіб – підприємців, а також громадян та їх об'єднань інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на нього завдань; отримувати від розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, інших клієнтів, а також надавати у межах, передбачених законодавством, документи в електронному вигляді; вимагати від посадових осіб міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій дотримання установленого порядку казначейського обслуговування бюджетних коштів, ведення бухгалтерського обліку, складення звітності; залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань вчених і фахівців, працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками) та інше. Казначейство здійснює свої повноваження як безпосередньо, так і через утворені в установленому порядку територіальні органи.

Таким чином, кожному органу влади, який виступає учасником бюджетного процесу, належить певна компетенція, за межі якої він не може вийти. Втручання ж інших органів у бюджетний процес не допускається, крім випадків, зазначених у законодавстві.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене зазначимо, що бюджетний процес є важливою ланкою у фінансовій системі держави. Стадії, з яких він складається, мають свою форму, чітку визначеність і логічну послідовність. Стадія звітності про виконання бюдже-

тів є завершальною у бюджетному процесі. Вона підводить своєрідний підсумок всьому бюджетному процесу за певний період і має велике значення для його успішного завершення. Тому важливим є чітке законодавче закріплення принципів, форм, єдиних вимог до звітності, а також повноважень законодавчих і виконавчих органів у цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Белов А.Н. Бухгалтерский учет в бюджетных учреждениях : [монография] / А.Н. Белов. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 174 с.
3. Ткаченко І.Т. Звітність бюджетних організацій : [навч. посібник] / І.Т. Ткаченко. – 2-е вид. – К. : КНЕУ, 2005. – 548 с.
4. Маргулис А.Ш. Бухгалтерский учет в отраслях народного хозяйства / А.Ш. Маргулис – 6-е изд., – М. : Финансы, 1979. – 414 с.
5. Ожегов С.И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов ; Под общ. ред. проф. Л.И. Скворцова. – 24-е изд. – М., 2007. – 1200 с.
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 №996-XVI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua>
7. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у державному секторі : наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>
8. Про порядок складання фінансової, бюджетної та іншої звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів : наказ Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>
9. Про бюджетну класифікацію : наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 № 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
10. Про Міністерство фінансів України : постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. №375. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
11. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21.05.1997 № 280 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
12. Про Державну казначейську службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 215 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

100 *Років*
ХЕРСОНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ
УНІВЕРСИТЕТУ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія:
ЮРИДИЧНІ НАУКИ
Випуск 4
Том 2

Херсон-2017

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Стратонов Василь Миколайович – ректор Херсонського державного університету, д.ю.н., професор, Заслужений юрист України

Заступники головного редактора:

Бевзенко Володимир Михайлович – завідувач кафедри адміністративного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д.ю.н., професор

Сайчин Олександр Сергійович – завідувач кафедри галузевого права юридичного факультету Херсонського державного університету, д.ю.н., професор

Відповідальний секретар:

Гавловська Аліна Олександрівна – старший викладач кафедри галузевого права юридичного факультету Херсонського державного університету, к.ю.н.

Члени редакційної колегії:

Галунько Віра Миколаївна – проректор з матеріально-технічного розвитку та інфраструктури, доцент кафедри історії та теорії держави і права юридичного факультету Херсонського державного університету, к.ю.н., доцент

Кафарський Володимир Іванович – професор кафедри теорії держави і права Херсонського державного університету, д.ю.н., професор, Заслужений юрист України

Волошин Юрій Олексійович – завідувач відділу теорії і практики законотворчої діяльності, директор Української школи законотворчості Інституту законодавства Верховної Ради України, д.ю.н., професор

Литвинов Олексій Миколайович – завідувач кафедри кримінального права та кримінології Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Літвін Валерій Валерійович – професор кафедри галузевого права Херсонського державного університету, к.ю.н.

Леоненко Тетяна Євгенівна – заступник завідувача кафедри кримінального процесу та криміналістики Класичного приватного університету, д.ю.н., доцент

Лукашевич Віталій Григорович – проректор з наукової роботи, завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики Класичного приватного університету, д.ю.н., професор, Заслужений юрист України

Мельник Роман Сергійович – професор кафедри адміністративного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, д.ю.н., старший науковий співробітник

Мікулін Віктор Петрович – заступник голови Закарпатської обласної державної адміністрації, д.ю.н., професор

Слінько Сергій Вікторович – професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Стрельцов Євген Львович – вчений секретар Південного регіонального наукового центру Національної академії правових наук України, член-кореспондент Національної академії правових наук України, д.ю.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України

Фріс Павло Львович – завідувач кафедри кримінального права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, д.ю.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України

Шишка Роман Богданович – завідувач кафедри цивільно-господарських дисциплін Ірпінської фінансово-юридичної академії, д.ю.н., професор

Шутак Ілля Дмитрович – професор кафедри теорії та історії права Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, д.ю.н., професор

Коровайко Олександр Іванович – голова Апеляційного суду Херсонської області, к.ю.н.

Чертова Надія Андріївна – завідувач кафедри міжнародного права і порівняльного правознавства Північного (Арктичного) федерального університету імені М.В. Ломоносова, д.ю.н., професор (Російська Федерація, м. Архангельськ)

Гармасєв Юрій Петрович – завідувач кафедри організації прокурорсько-слідчої діяльності Іркутського інституту підвищення кваліфікації прокурорських працівників Генеральної прокуратури Російської Федерації, д.ю.н., професор (Російська Федерація, м. Іркутськ)

Кубічек Павол – декан юридичного факультету Університету імені Коменського, д.ю.н., професор (Республіка Словаччина, м. Братислава)

Рябініна Тетяна Кимівна – завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики Південно-Західного державного університету, к.ю.н., професор (Російська Федерація, м. Курськ)

Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки» є фаховим виданням на підставі Наказу МОН України від 10 жовтня 2013 року № 1411 (додаток № 5).

**Збірник наукових праць включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)**

**Затверджено відповідно до рішення вченої ради
Херсонського державного університету
(Протокол № 3 від 30.10.2017 р.)**

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 19746-9546Р
від 15.03.2013 р. видане Державною реєстраційною службою України

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 7

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Кушнір С.М. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ В ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ.....	8
Легенький М.І. ДО ПРОБЛЕМИ КОДИФІКАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ОСВІТУ.....	16
Лесько Н.В. ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У СФЕРІ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ВІД НАСИЛЬСТВА.....	20
Марусевич Д.О. МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.....	24
Терехов В.Ю. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПИТАННЯХ МУНІЦИПАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВЗАЄМОДІЇ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	28
Товкун Л.В. ЗВІТНІСТЬ ПРО ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ ЯК СТАДІЯ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ.....	33

СЕКЦІЯ 8

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Бережнюк В.М. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ВИННОГО В КОНТЕКСТІ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ПОКАРАННЯ.....	38
Бурдега Р.В. ПОНЯТТЯ «РЕГІОН» В АСПЕКТІ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ РЕЦИДИВНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В ПРИЧОРНОМОРСЬКОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ.....	42
Burciak K.M. VICTIMIZATION BEHAVIOR OF JOURNALISTS IN THE MECHANISM OF COMMITTING CRIMES AGAINST THEM AND PREVENTION OF SUCH CRIMES.....	46
Гулкевич В.Д. ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ.....	49
Демидова Л.М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ЗАСОБАМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....	54
Євдокімова О.В. ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ПОРЯДКУ ОБЧИСЛЕННЯ РОЗМІРУ ШТРАФУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ.....	58
Йосипів А.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	63
Козак В.М. СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ.....	67
Корецький С.М. АНОМІЯ ЯК ТЕОРЕТИЧНА БАЗА ПОЯСНЕННЯ ПРИЧИН ЗЛОЧИННОСТІ.....	71
Кулик К.Д. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАПОБІГАННЯ РОЗБЕЦЕННЮ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ.....	75
Ленська Л.В. ПСИХОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ГРАБЕЖУ.....	79
Новосад Ю.О. ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ.....	83
Підгородинський В.М. ЗМІСТ ТА ЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «ЧЕСТЬ» ТА «ГІДНІСТЬ» У ЗАКОНАХ БОЖОМУ ТА КРИМІНАЛЬНОМУ.....	87
Харитонов С.О. МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ.....	91
Церкуник Л.В. РОЗВИТОК КРИМІНОЛОГІЧНОГО ВЧЕННЯ ПРО ЖЕРТВУ ЗЛОЧИНУ.....	95
Чорнозуб Л.В./ СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА ЄС ІЗ ЗАПОБІГАННЯ ТА БОРОТБИ З НЕЛЕГАЛЬНОЮ МІГРАЦІЄЮ.....	99